

Коштани удахнут нов сценски живот у Пешти

7.
СТРАНА

4.
СТРАНА

Промовисана студија о Црњанском

8.
СТРАНА

СНН

Радна акција у Мечки

3.
СТРАНА

У Рацком Аљмашу представљене српске ношње

ПОЛИТИКА

Иницијативе српског посланика у Мађарском парламенту

Како до српског гробља у Пешти и црквеног земљишта у Калазу

Сваке године у ово време ресорни министри извештавају надлежне парламентарне одборе у Мађарској о стању у областима за које су задужени, па је то учинио и др Жолт Шемјен, надлежан за питања народности. Том приликом је представник Срба у овом телу Љубомир Алексов, покренуо два питања значајна за српску заједницу у Будимпешти и Калазу.

На недавно одржаној седници, заменик мађарског премијера др Жолт Шемјен, који је, поред осталог, задужен и за проблематику националних заједница, известио Одбор за народности о стању у овој области. Чланови Одбора су имали прилику да му поставе питања, пре свега из мањинског и црквеног живота. Када је реч о школству и култури, веома битним областима за националне заједнице, ови сектори су у надлежности министра унутрашњих послова др Шандора Пинтера, односно министра културе Јаноша Чака.

Седница у Мађарском парламенту је овога пута била посвећена поли-

тичким, самоуправним и верским питањима. Љубомир Алексов, представник Срба у парламенту, на дневни ред је ставио две теме. Једна се односила на стање српских гробова на гробљу Фаркашрет и могућност законског регулисања те сфере, односно добијања српске парцеле на неком од будимпештанских гробља. Друга актуелна тема је била калашки црквени плац, јер тамошња Српска самоуправа жели да дође до власништва над њим. Према речима Алексова, конкретан одговор није добијен, али су ова питања стављена на дневни ред и надлежни министар је понудио посредовање и помоћ у тражењу реше-

„ИНВЕСТИЦИЈЕ НЕЋЕ ОСТАТИ НЕЗАВРШЕНЕ“

Према речима Љубомира Алексова, представници народности су од вицепремијера добили обећање да ниједна инвестиција која је започета у протеклом периоду неће остати незавршена.

„Ово је за нас била веома важна изјава, имајући у виду проблеме који су се јавили око некретнине и реновирања зграде Српске школе у Сегедину“, каже наш саговорник

ња за оба питања. На седници се такође водио разговор о међувладиним одборима за заштиту мањина и њиховом ангажовању. Што се Срба тиче, како каже наш саговорник, овај одбор годинама није сазиван, па је он тражио да мађарска страна поново пошаље иницијативу, с обзиром на то да српска страна већ више године не именује копредседника у овом одбору.

„Иако су сада врло добри односи

Републике Србије и Мађарске и проблеми се решавају у комуникацији две владе, овакво радно тело треба да постоји, да би многе ствари могле да се реше у оквиру овог експертског тима. Иако се говорило о проблемима, атмосфера на седници је била врло позитивна, свака народност је имала разлога да се захвали Влади Мађарске на подршци“, рекао је Љубомир Алексов за наш лист.

К. П.

Обележена победом у Великом рашу

Сећање на трагедију и победу српског народа

„Без разумевања Великог рата, величине жртве нашег народа и цене којом је плаћена слобода, не може да се разуме српски народ са обе стране Дрине, његова љубав према отаџбини, његова љубав према Косову и Метохији“, рекао је министар Никола Селаковић приликом обележавања Дана примирја.

Централну државну церемонију код Спомен-костурнице бранилаца Београда у Првом светском рату предводио је Никола Селаковић, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и председник Одбора за неговање традиције ослободилачких ратова Србије.

Како је истакао, Велики рат за српски народ представља један од историјских међаша, епизоду страдања и славе, без које се не може разумети наше национално биће и карактер наше душе.

„Без разумевања Великог рата, величине жртве нашег народа и цене којом је плаћена слобода не може да се разуме српски народ са обе стране Дрине, његова љубав према отаџбини, његова љубав према Косову и Метохији“, навео је Селаковић.

Према његовим речима, ко схвати ту нашу особину и прихвати је у Србима ће имати доброг пријатеља и

верног савезника. „Управо данашња Србија опредељена је да за себе не тражи ништа више, али ни ништа мање него што свакој сувереној земљи припада – да води политику мира и посвећености оним вредностима које је напредна Европа извојевала и у Првом и у Другом светском рату“, рекао је Селаковић.

Венце су положили и делегације Министарства одбране и Војске Србије, представници града Београда, представници удружења опредељених за неговање традиција ослободилачких ратова Србије, борачких удружења и дипломатског кора.

На Француском војном гробљу венце је положио амбасадор Пјер Кошар. Он је подсетио да је 50.000 Француза погинуло на Солунском фронту борећи се, како је рекао, уз своју српску браћу, чију је издржљивост и борбеност хвалио и маршал Франше Д'Епере.

„Ваше присуство овде, поштовани

представници српских власти и поштоване колеге амбасадори, сведочи о нашим везама створеним у рововима или везама које смо правили градећи заједно мир, везама које су постојале годинама упркос изазовима историје. Њихов напредак од нас захтевају ови гробови пред нама. Живело пријатељство наших народа“, рекао је Кошар.

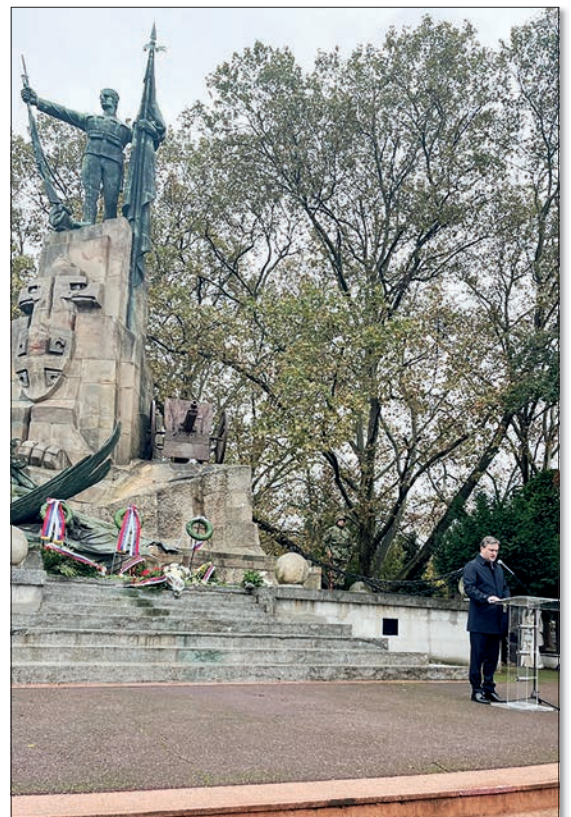
На церемонији је пуковнику Мирославу Николићу уручена Медаља националне одбране, златни ешелон, за изузетно залагање у својству изасланика одбране у Паризу. Изасланства одбране реализују дипломатску функцију и надлежна су за представљање и заштиту интереса Министарства одбране и Војске Србије у иностранству.

Церемонијама су, између осталих, присуствовали и први потпредседник Владе Србије Ивица Дачић, шеф делегације ЕУ у Србији Емануел Жиофре и амбасадор САД Кристофер Хил.

Церемонија је одржана и код Спомен-костурнице руских војника страдалих у Првом светском рату, а у њој је учествовао амбасадор

Русије у Србији Александар Бочан-Харченко, уз присуство српских званичника и представника Војске Србије.

Свечаност обележавања Дана примирја одржана је и на Гробљу палих бораца Комонвелта. Амбасадор Канаде Џајлз Норман рекао је да Први светски рат обједињује Канаду, савезнике из Комонвелта и Србију заједничком историјом и везама. ■

Рацки Аљмаш

ДРУШТВО

Представљене српске народне ношње

У организацији Српског удружења за очување и неговање традиција у Рацком Аљмашу (Rácalmás), насељу недалеко од Будимпеште, приређено је представљање српских народних ношњи. Главном организатору манифестације, Софији Чупић Мохаи, председници цивилног удружења, у презентацији српских народних ношњи, у месном Дому културе и библиотеци, у сусрет су изашли чланови КУД-а „Рузмарин“ из Калаза. Они су предвођени уметничким руководиоцем Еником Вајзер, представили бројне одевне колекције

разних етнокорелолошких области из Србије.

Међу многобројним српским народним ношњама, највеће овације биле су упућене народној ношњи из Калаза-Помаза. Домаћа ношња је добила највеће похвале. Током вечери, присутна публика је добила детаљан увид у одевне предмете и њихову основну функцију у културно-географским областима.

Одмах након представљања традиционалне одеће, фолклораши „Рузмарина“ извели су и две кореографије. Најпре су деца и одрасли заједно одиграли „Игре из Влади-

чиног Хана“, а одмах затим је извођачка група извела „Игре из Врањског Поља“.

Наступиле су и чланице месног женског хора „Сунчев зрак“, као и полазници Школе хармонике Музичке школе „Шандор Фриђеш“ из Пантелије. Вече је приведено крају српском плесачницом, а за добро расположење многобројних присутних побринуо се Оркестар „Ruzmarin FolkeStars“. Играло се, певало, веселило. Задовољна исходом манифестације била је и Софија

Чупић Мохаи, председница Српског удружења за очување и неговање традиција у Рацком Аљмашу. Остваривање овог програма подржала је и локална самоуправа града Аљмаша.

П. М.

Мађарбоја

У плану формирање етнографске збирке

У Дому српске заједнице у Мађарбоји, недавно је одржана јавна седница тамошње Српске самоуправе (ССМ), којој је присуствовала и Сабина Хорват, заменица јавног бележника насеља, а председавала је Вера Вуковић Рот, која је поднела извештај о раду у овој години. Детаљно је говорила о програмима који су остварени од почетка календарске године, као и о споразумима о сарадњи, које је ССМ потписала током минулог лета са својим партнерима.

Председница Српске самоуправе најпре се осврнула на успешно приређену прославу Св. Трифуна, али и на остале програме, као што су „Покладни бал“, приказ српских народних ношњи поводом „Дана народних ношњи“, изложбу текстилних рукотворина итд. Она је посебно истакла одржавање свечаности поводом припремајуће Дома српске заједнице у Мађарбоји, којој је претходило свечано освећење новог крсног знамења, постављеног на месном српском православног гробљу.

У животу мале српске заједнице у овом месту, један од централних догађаја је достојно празновање храмовне славе, Св. Луке. Председница ССМ-а је присутне обавестила о организационим припремама, везаним за

прославу заштитника светиње, која је у међувремену одржана. Такође, она је говорила и о могућности организовања фото-изложбе о српским православним храмовима у Мађарској, као и о пружању финансијске подршке издавачком пројекту под насловом „Парохије Карловачке митрополије“, аутора Милана Дујмова.

Захваљујући потписаним споразумима о сарадњи, ССМ је проширила круг партнера, међу којима има и српских народносних самоуправа, као и немачких, и народносних културних удружења. Вера Вуковић Рот се осврнула и на конкурсе на којима ССМ добила средства, пре свега, од Уреда премијера и Фонда „Бетлен Габор“. Захваливши се расписивачима конкурса, она је нагласила да је ССМ и ове године конкурисала за средства, а она се тичу приређивања Српског гастрономског дана, прославе храмовне славе Св. Лука, плетења ивањског цвећа и „плесачнице“, приказа српских народних ношњи и организације наступа Српског позоришта у Мађарској.

Међу плановима ССМ-а је и адаптација и опремање Српске собе, а крајњи циљ је постављање етнографске збирке Срба у Барањи.

П. М.

Едукација младих Дешчана

Започеле припреме за Европску смотру

У организацији месног КУД-а „Банат“, у Културном, образовном и духовном центру „Свети Сава“, у Дески је од октобра одржан четвородневни фолклорни камп ансамбла који ове године слави 75. годишњицу свог постојања. Том приликом и званично су отпочеле припреме дешчанског фолклорног ансамбла за следећу Европску смотру српског фолклора, која ће се према неким информацијама одржати у мају наредне године, у Врњачкој Бањи. Постоје и извесни гласови да ће учеснике Фолклоријаде угостити Београд, па остаје да се види дефинитивна одлука.

Оно што је, међутим, сигурно, фолклораши су припреме почели под руководством Кристифора Брцана. Руководилац друштва је одлучио да озбиљније уђе у кореографске воде и решио да он лично увежбава нову кореографију. Ове игре ће се, свакако, базирати на фолклорној грађи, сакупљеној у мађарском делу Баната, а у центру пажње наћи ће се „Рогал“.

Елементи нове кореографије рађени су у касним поподневним или вечерњим сатима, док се са децом радило преко дана. Кристифор Брцан рачуна на минимум три генерације, а Дешчани остају верни играчким традицијама и поново припремају остварења, које ће окупити и младе и старе.

Сви у „Банату“ су свесни да ће бити потребно много месеци како би све доспело на своје место. Међутим,

играчи и музичари не страхују, већ се марљиво припремају за нове изазове, какав је и наступ на Европској смотри српског фолклора у Србији.

Четвородневно усавршавање „Баната“ суфинансирали су: Уред премијера и Фонд „Бетлен Габор“.

Током фолклорне едукације, руководством ансамбла пристигао је један позив из седишта Епархије будимске, из Сентандреје. Челници друштва, предвођени Кристифором Брцаном, били су заиста почашћени и 29. октобра се радо одазвали позиву епископа будимског Лукијана. Он је након Свете архијерејске литургије у будимпештанском светогеоргијевском храму, поводом значајних годишњица, „Банату“ и помашком КУД-у „Опанке“, Српском образовном центру „Никола Тесла“ у Будимпешти, новинарској екипи Српског екрана, сарадницима телевизијског магазина на српском језику при МТВА и Удружењу уметника „Круг“ у Будимпешти уручио висока признања – архијерејске грамате Епархије будимске. У име КУД-а „Банат“ високо признање преузео је његов председник Кристифор Брцан.

П. М.

ДРУШТВО

Рагна акција у Мечки

Храм спреман
за даље реновирање

У Мечки, малом месту у Барањи, осамнаесточлана група српских православних верника из мађарског и хрватског дела Барање, организовала је радну акцију. Након радова који су реализовани захваљујући средствима Владе Мађарске, а радило се на обнови кровне конструкције и дела торња српског православног храма посвећеног Светом великомученику Димитрију, храм је добио нов, лепши изглед. Али, ипак, свима је било жао да је један део светиње остао недовршен.

Како нас је информисао јереј Милан Ерић, парох печујски и администратор парохије у Мечки, тог мишљења, био је епископ будимски Лукијан, коме је, такође, било жао што

реконструкциони радови нису обухватили целокупну спољашњу обнову цркве. Зато је посаветовао вернике у Барањи да покушају да набаве финансијска средства за наставак малтерисања преосталог дела рама.

Верници, предвођени јерејом Миланом Ерићем, послушали су преосвећеног владуку, који је, такође, спреман да помогне даљи ток радова и упутили молбу надлежним органима. Крајем октобра организована је радна акција у Мечки и на лицу места је много тога урађено, како би био припремљен терен за наставак извођачких радова.

Наиме, испоставило се да је црква готово затрпана шупом, што доприноси ширењу влаге. Учесници ове дру-

штвене акције су марљиво радили на чишћењу фасаде и припремили зидове за малтерисање. Фасада је очишћена, као и шут око цркве. Захваљујући томе, вредни радници су дошли до темеља цркве и каменних плоча, које су некада украшавале храм. Нажалост, оне су већим делом пропале и ваљало их је поскидати.

Прва етапа радова је урађена, али, према речима јереја Милана

Ерића, уследиће још неколико радних акција, такође захваљујући људима добре воље, верницима из мађарског и хрватског дела Барање.

П. М.

Трибина у Будимпешти

Како заинтересовати младе
за мањински живот

У Колегијуму „Матијас Корвинус“ (МСС) у Будимпешти, недавно је одржана трибина о младим припадницима народности у Мађарској, њиховом положају, активностима и перспективи, под називом „Itthon, otthon“ („Код куће овде и тамо“). Учествовали су руководиоци омладинских народносних удружења Румуна, Немаца и Словака, а Србе је представило Митар Мирко Кркељић, председник Удружења „Зора“.

Програм је водио Ференц Суливан, истраживач при Институту за истраживање младих. Према Закону о народностима, Мађарска је дужна да обезбеди развијање и обогаћивање њихове културе, континуитет у неговању обичаја и језика, ради преношења на млађе генерације. Трибину је отворио социолог Золтан Кантор, директор Института за истраживање националне политике.

На трибини је било интересантно чути како се омладина организује и шта омладинска удружења предузимају да се чланство омасови и манифестације постану учесници. Мирко

Митар Кркељић је представио Удружење „Зора“, које је током свог двогодишњег постојања веома активно. Према његовим речима, улажу се напори да се обезбеди инфраструктура и да се организација младима обраћа на начин који ће да их привуче.

„Имамо жељу да окупљамо младе који негују исте вредности и размишљају на сличан начин“, рекао је Кркељић и истакао да је српска заједница веома организована, уједно представивши наш школски систем на свим нивоима и заступљеност нашег језика у њему.

„Циљ нам је да придобијемо људе у њихово слободно време. Желимо да изађемо из система како се то радило пре тридесет или четрдесет година, да из мора забаве која се нуди на интернету, махнемо и дозвемо младе да се придруже нама. Мишљења смо да треба правити такве пројекте који су на високом нивоу, ма каквог карактера били. Само на овај начин можемо да будемо конкуренција интернету“, истакао је Кркељић.

К. П.

Свечаност њешанских фолклораша

„Табан“ прославио
свог заштитника

У среду, 8. новембра, КУД „Табан“ је први пут прославио своју крсну славу, Светог Димитрија. Тога дана, у преподневним сатима, у храму Светог Георгија у Будимпешти, одржана је света литургија, коју су служили протојереј Зоран Остојић, протонамесник Никола Почуча и ђакон Стефан Милисавић, а на којој беседио отац Никола Почуча.

Као поклон КУД-у „Табан“, поводом преузимања празника Светог Димитрија за њихову славу, Анастасија Савић из Ловре је насликала икону свеца, која је овом приликом и освештана.

Након литургије уприличен је одлазак у Будим, на место на којем се некада налазила црква Светог Димитрија, где је служен помен и где су освештани дарови у част Светог Димитрија, које су донели Анита и Душан Вуковић, руководиоци КУД-а „Табан“.

У вечерњим сатима, у аули школе СОЦ „Никола Тесла“, пригодним програмом је обележена слава „Табана“. Уметнички руководиоца Душан Вуковић је поздравео све присутне, док су протојереј Зоран Остојић, протонамесник Никола Почуча и ђакон Стефан Милисавић пререзали славски колач и благо-

слали кољиво. Потом је отац Остојић одржао пригодну славску беседу.

Изражавајући своје задовољство што „Табан“ слави своју славу, Душан Вуковић је захвалио Српској школи, директорки др Јованки Ластић и свим радницима те установе, што играчи имају прилике да одржавају пробе, а сада су добили дозволу да се и славска икона окачи на зид.

Кољиво и колач су припремили тимски, као и све што заједнички раде, Душан и Анита Вуковић.

– Ово је нови лист у нашој историји, јер сада имамо заштитника. Наравно, у нашем друштву нису сви Срби и то је нормално, али свака српска породица у нашем ансамблу има свог патрона, своју породичну славу, а пошто после сваког наступа увек кажемо да смо ми једна велика породица, ево сада, та породица има свог заштитника, Светог Димитрија. Ова слава је заједничка одлука свих чланова нашег друштва – рекао је Вуковић.

Присутни су послужени кољивом и колачем, па је прослава настављена уз пригодну послужење и музику Крунослава Киће Агатића.

Д. М.

Храмовне славе у нашим срединама

ТРАДИЦИЈА

Свечаности Срба у Барањи у част Светог Димитрија

Свети великомученик Димитрије је у српском народу, па тако и међу Србима у Мађарској, и данас веома поштован и слављен, о чему сведочи и велика посећеност храмовних слава у његову част, у више места у Жупанији Барања.

Шарок

Из овогодишњих митровданских храмовних слава у Жупанији Барања отпочео је 4. новембра, у Шароку. Свету литургију су служили: протонамесник Јован Бибић, парох сантовачки, јереј Милан Ерић, парох печујски, администратор шарочке парохије, и протођакон Андраш Штријк. На свечано празновање допутовали су и поједини потомци некадашњих опаната из Шарока, који су се након Првог светског рата настанили на данашњој територији Србије.

У склопу празничног славског богослужења уприличена је и литија, а потом су верници, предвођени свештенством, отишли до спомен-обележја посвећеног некадашњим опанатима и упокојеним Србима надамак светог храма, где је извршен кратак помен.

Празновање заштитника шарочке српске православне цркве настављено је свечаним чином резања славског колача и благосиљања кољива. Кумовао је Милан Станковић са својим родитељима из Белог Манастира, у Хрватској.

Крај прославе храмовне славе у светодимитријевској цркви у Шароку протекао је уз пригодно послужење, а затим су сви прешли у месни Дом културе. Ту је уприличен агапе, приликом којег су се многи присетили славних времена, када су у овом барањском сеоцету Срби у великом броју живели и стварали, долазили у свети-

њу и славили заштитника светог храма. Приметно је да је влага почела поново да продира у цркву и да би било потребно извршити неке интервенције.

Достојно празновање заштитника српске православне цркве у овом барањском насељу суфинансирала је Самоуправа Срба у Мађарској.

Серија празновања митровданских храмовних слава у Жупанији Барања настављена је сутрадан, 5. новембра, у Шиклошу, у организацији Српске православне црквене општине, на челу са Синошом Ножицом. Осим сунородника из мађарског и хрватског дела Барање, празновање је својим присуством увећало и Тамаш Мојзеш, заменик градоначелника града Шиклоша.

Свету литургију служили су: протонамесник Зоран Живић, парох калашки, архидјерејски намесник мохачки, протонамесник Јован Бибић, парох сантовачки, јереј Милан Ерић, парох печујски, администратор шиклошке парохије, и протођакон Андраш Штријк. У оквиру празничног богослужења, свечану славску проповед одржао је протонамесник Зоран Живић. Кумовао је аутор овог извештаја, а пред сам крај свете литургије свештенству и верном народу обратио се и јереј Милан Ерић, администратор шиклошке парохије. Он је честитао Шиклошанима храмовну славу и за-

Шиклош

хвалио свима који су дошли и придружиле се месним Србима у празновању заштитника светог храма.

Прослава патрона шиклошке српске православне цркве настављена је дружењем и пригодним послужењем, а потом су сви прешли у угоститељски објект у Харкању, где је уприличен славски ручак. Овогодишње свечано празновање храмовне славе у Шиклошу суфинансирале су: Самоуправа Срба у Мађарској и Самоуправа Срба у Харкању.

Свети Димитрије је три дана касније, 8. новембра, прослављен у Мечки. Присутни су били пријатно изненађени звуком црквеног звона, које се зачуло након 43 године мировања. Био је то узвишени тренутак не само за српске православне вернике из мађарског и хрватског дела Барање, већ и за мештане других вероисповести.

Иако је био радни дан, изненађујуће велики је био број присутних верника. Њих педесетак присуствовало је празничној литургији, коју су служили: протонамесник Јован Бибић, парох сантовачки, јереј Милан Ерић, парох печујски, администратор парохије у Мечки, протођакон Андраш Штријк и јеромонах Митрофан, духовник манастира Грабовац. Имајући у виду да су празничном богослужењу присуствовали Срби, Мађари и Немци, молитва се у појединим моментима могла чути на три језика.

Свечану славску проповед одржао је јереј Милан Ерић, који се осврнуо и на радне акције у Мечки и захвалио свима који су у два наврата притекли у помоћ и својим радом допринели припремама терена за наставак извођачких послова, који се планирају за пролеће следеће године. Посебно се

захвалио Јовану Вилићу из Болмана, у Хрватској, захваљујући чијем залагању се поново огласило црквено звоно. Подсетио је да је црквено звоно посвећено Св. Илији, Светој Тројници и Св. Николи, а изливено је 1844. године у ливници у Печују.

Уследио је свечани чин резања славског колача и благосиљања кољива. Слично ранијим, и ове године је кумовао Слободан Станковић са својом породицом из Белог Манастира, а кумство за наредну годину преузео је Мирољуб Михајловић из Осијека.

Празничним тренуцима у Мечки допринели су и поједини становници овог насеља, који су присуствовали светодимитријевској храмовној слави. Они су, предвођени Мелитом Хенгл, председником Немачко-мађарског пријатељског друштва, након свете литургије, у Дому културе у комшилуку српске цркве, почастили српске православне вернике чајем, кафом и швапским сланим кифлицама.

Такође су, предвођени Петером Шмитом и његовом супругом Габријелом, руководиоцима галерије при Дому културе, приредили фото-изложбу о српској цркви. Поставку су отворили начелница села Ева Бенкович и јереј Милан Ерић.

Светковина је окончана ручком, уз дружење и ћаскање. Многи присутни су изразили наду да ће наредне године, захваљујући конкурсним средствима, бити реализован наставак и окончање спољашње обнове светодимитријевског храма у Мечки.

Овогодишњу, незаборавну прославу митровданске храмовне славе у Мечки суфинансирала је Самоуправа Срба у Мађарској.

Предраг Мандић

Шиклош

Мечка

ВЕСТИ

Прославе у Мајшу и Илоци

Снага молитвене речи окупила сународнике

Српски народ у Мађарској, пре свега у Барањи, подизао је храмове које је посветио Светој Петки. Једна од таквих цркава јесте и она у Мајшу. Празновање патрона овог храма, сазиданог 1781. године, у насељу где од Срба живи само породица Спасојевић, ове године одржано је 29. октобра.

Узношењу молитве Божијој угодници, преподобној мајци Параскеви, Војиславу Спасојевићу, старатељу месног српског православног храма и његовој породици, придружили су се верници из хрватског и мађарског дела Барање, а дошли су и бројни Срби из матице Србије, потоци некадашњих мајшанских оптаната.

У цркви, препуној верног народа, све-

ту литургију служили су: јереј Милан Ерић, парох печујски, адимистратор мајшанске парохије, протођакон Андраш Штријк и јеромонах Митрофан, духовник манастира Грабовац. Говорећи о светитељки, јереј Ерић је напоменуо и то да „у црквеном календару и пише да је она наша, али и светитељка целог света, који је слави, воли и поштује. Колико ми њу волимо и поштујемо, тако је, верујте, цени и цео свет“.

Он је подсетио да се у Јашију, у Румунији, где се налазе мошти светитељке, током једног дана окупило 65.000 људи, како би је целивали. Уследио је опход цркве, а одмах затим у порти светиње уприличен је и свечани чин резања славског колача и благосиљања кољива. Кумовали су чланови Печуј-

ско-барањског српског удружења, а за следећу годину кумства се примио Патријарх Спасојевић са својом породицом. Празновање је настављено пригодним послужењем у порти светог храма. Затим су сви прешли у салу месне основне школе, где је уприличен славски ручак. Током агапеа разговарало се о Светој Петки и временима када су у Мајшу у великом броју живели Срби, као и о јединственом зидном сликарству мајшанске цркве, која је и ове године окупила верни народ из Хрватске, Србије и Мађарске.

Празновање у Мајшу су ове године суфинанирали Уред премијера и Фонд „Бетлен Габор“, као и Самоуправа Срба у Мађарској.

Прослава празника преподобне мајке Параскеве настављена је у Илоци.

Вечерње богослужење у храму посвећеном Св. Петки, у присуству скромног броја верника, служили су: месни администратор јереј Милан Ерић и протођакон Андраш Штријк.

Након вечерња, уследио је свечани чин резања славског колача и благосиљања кољива, а кумовала је попадија Андријана Ерић.

Свештеник Ерић је одржао и пригодну празничну беседу, на крају које је свима захвалио на молитвеном учешћу и пожелео сваки благослов од Господа. Међу њима и Јожефу Хекију, начелнику села, који брижно чува нашу светињу и води бригу о месном српском православном гробљу. Прослава храмовне славе у Илоцима окончана је пригодним послужењем у порти.

П. М.

Промоција наше издаваштва у Београду

„Српски венац“ представио нове књиге

На недавно одржаном Међународном сајму књига у Београду, одржан је и скуп на коме су писци и издавачи из дијаспоре и региона, из 11 земаља европског и америчког континента, представили своја дела. Директор Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону Арно Гујон је, отварајући промоцију, рекао да је њихов допринос култури велики и да представљају мост који спаја матицу са светом.

„Српска култура се не ствара само у Србији, већ где год живе Срби и све то чини српски културни простор“, рекао је Гујон.

Истакао је да постоје бројни наши писци у дијаспори и региону, који објављују књиге на српском и страним језицима, што је, како је оценио, значајно, јер на тај начин представљају српску културу странцима.

Из земаља нашег региона били су присутни представници Срба из Словеније, Македоније и Румуније, док је из Мађарске гостовао Културни цен-

тар „Српски венац“ из Будимпеште. Зорица Јурковић Ембер, директорка ове наше установе, говорила је о културном животу српске заједнице у Мађарској и њеним носиоцима, о активностима, културним институцијама и културно-уметничким друштвима.

Митар Мирко Кркељић, референт за културу, говорио је о издаваштву и новим српским издањима – књизи песама Љубинка Галића, као и књигама „Иванско цвеће“, Арса Шошића и „Парохије Карловачке митрополије“ Милана Дујмова. Детаљније је представио књигу песама „0112“, Јоване Вечић, чији је издавач „Српски венац“.

„Ове године смо, такође, приказали наш видео спот ‘Дух предака пева са вама’, који је одушевио све присутне и побрао велики аплауз. Такође смо представили нашу брошуру“, изјавила је Зорица Јурковић Ембер за наш лист.

К. П.

Рок концерти у Српском позоришту

„Стар Дајв“ забављао млађе Будимпештанце

Марко Пап, талентовани музичар српског порекла из Сантова (мајка му потиче из породице Галић), вођа је рок групе „Стар Дајв“ („Star Dive“). Овај талентовани школовани млади музичар свира у бенду ритам гитару, а композицију је завршио у Лондону. Музика, коју свирају у бенду је ауторска, све песме су на енглеском, осим пар ауторских обрада. Имају такође и неколико обрада на српском језику, као гест према заједници и пореклу. Бас гитару у бенду свира Милан Ђурић, ликовни уметник, такође Србин из Мађарске, са којим Марко сарађује и на другим уметничким пољима.

Бенд „Стар Дајв“ највише гостује

у Будимпешти и околини, а свирао је и у Србији, у Новом Саду и Суботици. У октобру су добили прилику да одрже концерт и окупе омладину на сцени Српског позоришта у Мађарској. Концерт је био успешан и добро посећен, јер се показало да код младих постоји интересовање за такозвани модеран рок, музику која се шета кроз више жанрова – панк, рок и њу (new) метал.

Песме говоре о људским емоцијама и судбинама, имају и политичке и антиратне теме, протестују против насиља и неправде. Свака песма има своју причу, често са врло озбиљним порукама.

К. П.

Премијера Српској позоришта у Мађарској

ТЕАТАР

Бориној Коштани удахнут нов сценски живот

На сцени Српског позоришта у Мађарској приказана је дуго припремана представа „Коштана“, рађена према најпознатијој драми Боре Станковића, у режији Митра Мирка Кркељића. Реч је о поставци која се у великој мери разликује од досадашњих извођења.

Представа „Коштана“ је у Будимпешти извођена још давне 1986. године, када су матуранти Српско-хрватске гимназије у Будимпешти имали прилику да је играју и то у режији професорке Анице Мандић. Тада су кореографију радили чувени Антун Кричковић и његова супруга Марија Силчанов, а школски оркестар је водио професор Стипан Панчић.

Зорица Јурковић Ембер, која глуми у овој представи, а и сама је играла у „Коштани“ тада изведеној у Будимпешти, дала је идеју Митру Мирку Кркељићу да напише модернији текст на исту тему. Кркељић, који иза себе има два сценарија за позоришне представе, одлучио је да ово буде пројекат Српског позоришта у Мађарској и Културног центра „Српски венац“.

Према његовим речима, тешко је било пронаћи чаробну нит, коју је желео да провуче кроз ову представу. Одгледао је многа сценска извођења овог комада, која је пронашао на Јутјубу, као и филм „Коштана“, па је прочитао и роман Петра Милошевића „Тиња-Калаз“, међутим, на крају га је зауставила Ми-

лошевићева реченица да Коштану никада не треба радити као позоришну представу у Мађарској.

Привремено је одустао, али му мисао о Коштани није давала мира. На крају је одлучио да ипак уради представу. Сви који су се појавили на сцени, показали су уверљиву глуму, игру и певање. На невеликој сцени Српског позоришта, у Улици Нађмезе, суверено су владали сценом. У улози Коштане, имали смо прилику да видимо Лену Ембер, бившу ученицу Српске гимназије у Будимпешти, а сада студенткињу, која је те вечери глумом и певачким умећем била на висини задатка.

Нит која се провлачи кроз представу је вечита потреба и жеља сваког човека да преко рамена погледа живот који је проживео, а ако може, пожели и да исправи понешто. Баш као што је и сама Коштана, гледајући у представи своје одлуке, а знајући куда ће је оне довести, у једном тренутку покушала да промени прошлост, а самим тим и своју будућност, наговарајући себе у младости да се уда и мирно живи.

Коштана се појављује кроз две улоге:

ИДЕЈА РОЂЕНА У ЈУТАРЊЕМ ПОЛУСНУ

„Као професор књижевности, с обзиром да „Коштана“ спада у обавезну лектуру, познавао сам ову причу: једна млада циганка излуђује локално становништво у Врању, а сви слушају њену песму. Старији и млађи потпуно су залуђени њеном песмом и њом самом. Погледао сам све могуће филмске адаптације које постоје, а када сам узео у руке роман „Тиња-Калаз“ од Милошевића, мислио сам да ћу добити инспирацију и пронаћи кључ који мени треба. Наравно, Пера причу о Коштани завршава тако што саветује да је Српско позориште у Мађарској никада не постави 'Коштану' на сцену. Е, помислим – супер, Пера, хвала ти на савету“, рекао нам је кроз смешак Кркељић.

Ова идеја му, ипак није давала мира, па јој се с времена на време враћао. Онда, се једног јутра, како каже, изненада родила идеја:

„Видео сам у полусну жену у венчаници испед огледала, како чека своју судбину и како пролазе сцене из њеног живота, као пред смрт. Заправо, нисам видео само сцене из њеног живота, него сам у њеним очима видео Малику, ту познату девојку, која је инспирација за лик Коштане. Онда сам видео и Уснију Реџепову и Зорицу, која је глумила пре више од 30 година, а онда и Лену, која ће оживети Коштану у нашој представи“, присетио се Митар Мирко Кркељић у разговору за наш лист.

МАЈКА И КЋИ У ЛИКУ КОШТАНЕ

„Веома сам задовољна нашом премијером. Сама улоге Коштане била ми је велика част, нарочито зато што је моја мајка када је била мојих година играла улогу Коштане, а сада смо заједно имале прилику да је изведемо на сцени, и да делимо улогу. Што се тиче екипе, заиста сам поносна на све нас, мислим да су се све пробе исплатиле. Задовољни смо јако, а мислим да је најбитније то што смо сви уживали док смо изводили представу. Посебно бих издвојила „средишњи део“ наше представе, у кафани са Миткетом и свим глумцима и плесачима, када сам се заиста потрудила да песмом и игром пренесем публици слободу коју Коштана представља. Осећала сам се феноменално и иначе уживам кад год имам прилику да глумим и увек се трудим максимално да ту прилику искористим на прави начин, поготово на даскама Српског позоришта у Мађарској“, изјавила је за наш лист Лена Ембер.

као старија, која се сећа и која има жал за младом дошћу (Зорица Јурковић Ембер), и млађа, која живи у сећању старије (Лена Ембер). Кроз та сећања показује проживљене тренутке, срећне и тужне, односе у једној породици из тог времена, љубав и размишљање о њој, претрпљена малтретирања, јер је и у том прошлом времену неко био у позицији да то уради без потребе да оправда свој поступак, као и тежак положај жене у ранијим временима.

Ово је још једна представа у којој Кркељић потписује режију. Комад је инспирисан оригиналом Боре Станковића, али, такође, и већ споменим романом „Тиња Калаз“ Петра Милошевића. Прича о Коштани је приказана из сасвим другачијег аспекта, али се и даље у њему налазе оригинални биографски моменти из књиге, у којој је главни лик Малика Еминовић, или ти Коштана. Циганска певачица из Врања, описана као „стварна, дивље жива и необуздана, а опет некако путена и чиста, у магли кафанског дима“.

Тумачећи њен лик, млада Лена Ембер, је одговорила изазову и својом глумом, песмом и игром оправдала указано поверење. Осим ње и Зорице Јурковић Ембер, на сцени се појављују и Тибор Ембер, затим Катица Шокац, Ратко Краљевић, Митар Мирко Кркељић и Дејан Дујмов.

У овој верзији представе су додати поједини ликови, који не постоје у оригиналном тексту.

Сцена је пуна динамике и на њој се преплићу глума, песма и игра, уз добро познате врањанске мелодије и игре, у извођењу неколико актера, који су једно и чланови КУД-а „Табан“: Биљана Сабо, Бранка Ђосић, Бојан Мишљеновић, Вељко Круљ и Дејан Дујмов. Овом приликом су ту своју умешност и таленат пренели на сцену.

Како би се употпунио доживљај за наредна извођења, у плану је постављање

информативне изложбе у предворју позоришта, од стране „Српског венца“, о филмским адаптацијама „Коштане“, Малики Еминовић, Бори Станковићу, како би се публика информисала и већ унапред припремила за представу, а свакако би цео доживљај учинило квалитетнијим.

„Петар Милошевић је написао некада своју верзију 'Коштане', у облику приповетке, а ја се надам да он на неки начин седи ту у публици и да се радује док ово гледа“, рекао нам је редитељ на крају разговора.

Лепа вест је, свакако, да су сва три извођења представе била распродата, а сви који раде на њој, надају се да ће она живети и даље, као и да ће се тражити карта више.

Драгана Меселција

КЊИЖЕВНОСТ

Представљено шрокњиже о великану наше књижевности

Мило Ломпар: „Црњански – биографија једног осећања“

Једна од трибина недавно одржаног Међународног сајма књига у Београду, била је посвећена новом капиталном тротомном издању „Црњански – Биографија једног осећања“, аутора, професора др Мила Ломпара. Ово трокњиже о великану српске књижевности из пера његовог најбољег тумача објављено је у години када се навршило 130 година од рођења, по многим највећег модерног писца српске књижевности.

Празник књиге и култни културни догађај под великом куполом Београдског сајма већ 66 година заредом не престаје

да привлачи читаоце, издаваче, преводиоце, новинаре, све љубитеље књиге жељне добре писане речи, али и велики број младе публике из ђач-

ких клупа, којима посете оваквим манифестацијама треба да развију и утврде добре навике. Сунчани октобарски дани у Београду били су заиста прилика за сусрете људи из Србије и региона, наших људи из дијаспоре и иностраних посетилаца.

Важно обележје Сајма књига је и богат пратећи програм. Кроз бројне промоције, презентације и трибине, стручној и широкој публици учесници представљају низ тема важних за књижевност, издаваштво и културу.

Једна од посећених трибина, одржана у организацији новосадске издавачке куће „Православна реч“, била је посвећена новом капиталном тротомном издању „Црњански – Биографија једног осећања“, аутора, професора др Мила Ломпара. Ово трокњиже о великану српске књижевности из пера његовог најбољег тумача објављено је у години када се навршило 130 година од рођења највећег модерног писца српске књижевности – Милоша Црњанског.

Прва од три књиге, објављена је пре неколико година под истим насловом, али је она сада проширена, допуњена и доноси целовит поглед на личност Црњанског и његово место у култури. Ова књига је проширена у готово сваком поглављу, а посебно је додато неколико нових поглавља, посвећених поређењу пишчевих схватања са схватањима писца конзервативне револуције, поређењем са Орвеловим писањем о шпанском грађанском рату и анализом негативних одзива на његово писање, насталих после пишчевог повратка у отаџбину. Ова поглавља настала су у неколико последњих година, јер Црњански не престаје да инспирише и покреће професора Ломпара да о њему пише и истражује нове појединости његовог живота и дела, кроз професуру, али и као председник Задужбине Милоша Црњанског.

Друга и трећа књига посвећене су оригиналним анализама поезије, прича, путописа, драма и свих шест романа Црњанског. У њима аутор доноси развијене паралеле са репрезентативним делима светске књижевности, а основни оквир, који обез-

беђује јединство све три књиге, представља анализа вишеобличности искуства страности и аутентичности, као једног од репрезентативних садржаја модерног искуства, у личности и делу Милоша Црњанског.

Пред нама је, свакако, животно дело професора Мила Ломпара, који је најбољи познавалац дела Милоша Црњанског и најкреативнији његов тумач. Прву књигу о Црњанском, посвећену другој књизи „Сеоба“, објавио је још 1995. године, а од тада су изашле још четири његове књиге, којима се он у интерпретацији опуса Црњанског приближавао неком заокружењу. Када се 2018. године појавила монографска публикација „Црњански – Биографија једног осећања“, то је био печат његовог дотадашњег рада. Свака од ових књига била је награђена, а у књижевној критици је речено да се ради о ремек-делима савремене српске есејистике.

Трокњижеје пред нама је синтеза дуготрајног и посвећеничког рада. Тумачење Црњанског, које нам пружа професор Ломпар, је у српској књижевности преломно и прекретничко. Оно указује да је неопходно да дође до промене наше културне свести, како српска култура неприведним позиционирањем Црњанског не би била обезвређена. Црњански, по професоровом мишљењу, у канону српске књижевности не заузима оно место које би требало да му припада, па је главни циљ његовог ангажовања да укаже на неопходност промене наше културне свести, да покрене процес таквих промена и да сам својим интерпретацијама пружи свој допринос – истакла је на трибини др Весна Тријић.

Аутор Мило Ломпар се захвалио свом издавачу на јединственом труду да се публици понуди ово допуњено издање, које је и у брошираном повезу доступно широј читалачкој публици, уз напомену да друга раскошна и престижна монографија „Црњански и светска књижевност“ није откупљена за библиотеке у Србији и није добила подршку Министарства културе РС.

Добрила Боројевић

РЕЗУЛТАТ ПОЛУВЕКОВНОГ РАДА

„Када се дуго бавите једним писцем, у мом случају још од мог награђеног матурског рада, који је био посвећен 'Сеобама', ви присуствујете менама у његовој судбини. И кад је Црњански био прихваћен као писац, увек је ту било неко 'али'. У естетском смислу према његовим позним делима, у његовом друштвеном значењу, или у његовом политичком ангажману. То што је изазивало друштвену или политичку nelaгоду, имало је свог одраза у естетској сфери. Ипак, временом, ја сам уочио како дело Црњанског, снагом свог уметничког израза, генерацијама које пристижу, долази на своју праву меру и вредност, да се ова 'али' смањују, али да се не губе. Та nelaгода, која је остајала, има и неку дубљу културолошку заснованост, и понудио сам идеју о алтернативном културном подручју, које овај писац обележава у нашем јавном очекивању. Интересовало ме је порекло те алтернативности. Томе је посвећена прва књига, где ја посматрам његову судбину у смислу који иде изнад свих појединачности његове личности, односно назначујем оне моменте који су пресудни за његов живот. Друге две књиге су посвећене његовим делима и ја сам пратио његову књижевну еволуцију, са кључним моментом, а то је осећање страности, или аутентичности. Странац у својој двострукости, бојанског и демонског садржаја, како кад и како где, одсликава наше животе и њихову унутрашњу динамику. Осећање страности осцилира у самом писцу. Та идеја је водила читав низ мојих анализа, које су ми помогле да дам један поглед на Црњанског, који је резултат мог скоро педесетогодишњег рада“, закључио је своје излагање на трибини професор Ломпар.

Српске судбине током револуције 1848/1849 године (84)

Душевне тескобе сиришког ђакона Теодора

„Реците ми, оче, да ли ме то Бог куша или ме можда рогата немам испробава?“

Збуњени ђакон Теодор Вилински настави свој монолог: „У мени се тад запалила некака ватра која прождире сва осећања у души и отвара простор некој ледној, страотној равнодушности према било ком божјем створењу. Да ме моја Јелисавета није зауставила, ја би, бојме, оче, са највећим ужитком закло тог човека!“

- Господе! – прекрсти се три пута забезекнути поп Петар. – Та, мора да сте часком, не'отице пома'нитали, мој ђаконе.

- Можда и јесам! Али, питам се ја, ди је тад био Господ? Ја га у свом том бесу нисам носио у својој души. Уместо њега, у мени је заживела некака звер, немам, шта ли већ... Ди је тад била божанска љубав? Та, зар она једноставно може да одлети, да нестане и ишезне к'о да никад није ни била ту, оче?

- Прекрсти се, човече! Не греси души!

- Реците ми, оче, да ли ме то Бог куша или ме можда рогата немам испробава?

- Право да вам кажем, не знам! – одговори нерадо поп Петар. – Ја

вам предлагам да се оканите так'ог дивана и да се што прије помолите Господу.

- Оче, како ћу од сад служити у цркви? Како ћу пред Бога, оче? Да ли сам достојан са тим сазнањем и сам том сумњом у души да чинодејствујем испред иконостаса и да служим клањајући се испред часне трапезе Господа Бога?

- Та, маните се так'и' мисли! Треба да се опоравите, ђаконе! Одморите малко! – саветова му са сажалењем дешчански парох. – Оздравите прво, па ћу вас ондак причестити. Господ је милостив, он ће вам опростити све те ваше гре'оте вољне и невољне. Јербо, на крају крајева, слава Господу, ви и нисте убили тог Маџара!

- Ништа ви од свега овога не разумете, почитајемо оче! – прошапуту клонулим духом сиришки ђакон.

*
Истога трена када су јаросни Сегединци са ратним покличем на уснама кренули да се обрачунавају са својим српским суграђаним, у раскошни дом Димитрија Вилинског улети видно узрујани Иштван Кенде, преклињући старог пријатеља да без

размишљања напусти варош. Са улице је допирао претећи жагор који се ускоро претворио у све гласнију вриску и бесно урлање. Оближњим тргом је у стално надирућим валовима незаустављиво одјекивало: »Убијмо проклете Раце!«

Времешни Димитрије Вилински ипак остаде сасвим прибран. Слугама најпре нареди да добро замандале улазна врата, а најјачем момку, Јови, наложи да се спреми за пут и да не заборави да понесе оно сандуче са катанцем у којем су били похрањени дукасти.

Стари трговац се прекрсти и другом момку нареди да понесе две пушке и кубуру, па брже-боље сиђе у

подрум. Оданде се тајним тунелом спусти на обалу Тисе где га је већ чекао чамац. Снажни Јова Брцан и добро наоружани Макса Беланчић ухватише весла, па са газдом ђутуре запловише према југу. Искрцаше се на Томпиној ади. Овде је Вилински имао кућу за димљење рибе, и ту је често бивао са послугом.

Притиснут великим бременом изненадног зла и ужаса, стари трговац ту мало предахну. Обистинише се његове ноћне море. Тиштите су га тешке, недогледне бриге. На његова плећа, као птица раширених крила, спуштала се неизвесност лутања по царству нигдине. (...)

Драгомир Дујмов

Нацрт српске заставе по барјаку Сомборског добровољачког пука 1848/1849

17. новембра 1989 – У једној од највећих рударских несрећа у Србији, у јами „Морава“ Алексиначких рудника угља, погинуло је 90 рудара.

17. новембра 1996 – У другом кругу локалних избора у Србији, коалиција опозиционих партија „Заједно“ је победила у највећем броју великих градова, укључујући Београд, Ниш, Нови Сад и Крагујевац.

18. новембра 1956 – Умро је српски глумац Добрица Милутиновић, првак Дrame националног театра више од пола века. Музеј позоришне уметности и Савез драмских уметника Србије су 1980. установили награду за глумачко животно дело „Добричин прстен“.

18. новембра 1999 – На самиту ОЕБС-а у Истанбулу усвојена је Повеља о европској безбедности којом се сукоби унутар држава сматрају легитимним предметом бриге међународне заједнице.

18. новембра 1991 – Након 86 дана опсаде припадници Југословенске народне армије ушли су у разрушени Вуковар. У борбама са хрватским снагама погинуло је више хиљада људи, међу којима велики број цивила.

20. новембра 1847 – Умро је српски писац, преводилац и глумац Јоаким Вујић, отац српског позоришта, оснивач и директор Књажевско-сербског театра у Крагујевцу (1833). Последње године свога живота Вујић је провео у Београду, у оскудици. Умро је 8/20. новембра 1847. године, очекујући први повезани примерак своје нове књиге

„Ирина и Филандар“. Јоаким Вујић је сахрањен у гробу Симе Милутиновића Сарајлије, у близини Цркве Светог Марка на старом ташмајданском гробљу у Београду. Гроб му је касније заметен. Вујићева слика је позната по нацрту који је сам приложио својој аутобиографији.

20. новембра 1863 – Рођен је српски писац, естетичар и књижевни критичар Богдан Поповић, члан Српске краљевске академије, један од оснивача „Српског књижевног гласника“. Покретач је најзначајнијег и свакако најбоље уређеног часописа – „Српског књижевног гласника“, који је почео да излази почетком 20. века. Богдан Поповић покренуо је и стварање ПЕН клуба, Друштва за живе језике и књижевност, Друштва пријатеља Француске.

20. новембра 1873 – Два града на десној и левој обали Дунава, Будим и Пешта спојени су у један и тако су формирали мађарску престоницу, Будимпешту.

21. новембра 1869 – Рођен је српски правник и историчар Слободан Јовановић, професор Београдског универзитета, председник Српске краљевске академије, најзначајнији српски правни писац и теоретичар државе у XX веку.

21. новембра 1995 – Након тронеделјних преговора, у војној бази Рајт Петерсон у америчком граду Дејтон, председници Хрватске, Босне и Херцеговине и Србије, Франњо Туђман, Алија Изетбеговић и Слободан Милошевић парафирани

ли су мировни споразум којим је окончан рат у Босни.

22. новембра 1995 – Након потписивања Дејтонског споразума којим је окончан босански рат, Савет безбедности УН суспендовао је економске санкције СР Југославији, која је била под економском блокадом 1253 дана (од 31. маја 1992).

23. новембра 1855 – У Сенти је рођен Стеван Сремац, најизразитији представник српске хумористичке прозе и један од најзначајнијих писаца српског реализма. Био је члан Српске краљевске академије. Под шифром „Сенићанин“ почео је у „Босанској вили“ 1888. да

ВРЕМЕПЛОВ

објављује своје поетске слике из српске историје. Године 1889. изишла је његова прва сатирична приповетка у нишком листу „Стара Србија“ за 1889. Али у јавности је постао познат тек са својом приповетком „Ивкова слава“, која се појавила 1895. у „Српском прегледу“. Охрабрен тим великим успехом, током десетак наредних година објавио је знатан број радова, неколико романа и цео један низ хумористичких и сатиричних приповедака.

Јоаким Вујић умро је 20. новембра 1847.

НЕВЕН

Посећа Будиму

Ђаци одали почит Вуку

Ученици Српског образовног центра „Никола Тесла“ у Будимпешти предвођени својим

учитељицама и професорима, на рођендан великог српског културног и националног прегалника, полагањем

венаца одају почит Вуку Стефановићу Караџићу, највећем борцу за увођење новог књижевног језика у Срба.

Ове године српски ученици из Ловре и Будимпеште полагање венаца су обавили 7. новембра, дан после Вуковог службеног дана рођења.

Тиме су одали почит великом реформатору српске ћирилице, највећем борцу на пољу увођења народног језика као стандардног српског језика, великом противнику славеносербског језика, и најзначајнијем сакупљачу наше народне умотворине.

Ученике 5. разреда ловранске школе предводила је професорка Јулијана

Которчевић, ђаке 4. разреда основне школе из Будимпеште учитељица Катарина Вујаковић, док су представнике гимназијских одељења 9. разреда предводили професори Невена Богићевић и Драгомир Дујмов, шеф Актива српског језика и књижености у нашој гимназији на Тргу ружа. Тог магловитог преподнева сваки разред је посебно пошао у некадашњи српски део брдовитог Будима.

Д. Д.

Девећа Ликовна колонија

Магија платна и боја

Уаули СОЦ „Никола Тесла“, на позив директорке школе др Јованке Ластиф, одржана је девета по реду Ликовна колонија, у суорганизацији Српске задужбине.

Из Земунске гимназије је на колонију стигла група ученика под руководством др Војислава Клачара, професора ликовне културе, а поред њих и ученика Српске школе из Будимпеште, учествовали су и ђаци из Српске православне гимназије „Кантакузина Катарина Бранковић“, из Загреба.

Тема колоније била је „Српско сакрално наслеђе у Сентандреји“.

Наравно, ту су били и представници домаћина, ликовна секција Српске школе у Будимпешти, на челу са професорком ликовне културе Анитом Шухајдом, која је за наш листа изјавила:

– С обзиром на то да је ово 9. колонија по реду, наредне године се спремамо да обележимо јубилеј. Сваки учесник је требао да уради по једну слику, али било је и оних који су успели да ураде и по две. Темпо је био доста напоран, јер првог дана учесници колоније су били у Сентандреји, посетили су музеј, обилазили град, наредног дана су радили и обилазили

Будимпешту, у четвртак су посетили Музеј лепих уметности у коме је тренутно постављена изложба Реноарових слика и у којој су заиста уживали.

Једна од учесница ове колоније је и Антонија Санковић, ученица 12. разреда Српске школе у Будимпешти, а са нама је поделила своје утиске:

„Овогодишња ликовна колонија је била нешто другачија од прошлогдишње. Било је мање школа учесница, нису нам се сви могли прикључити, али нисмо дозволили да нам то поквари расположење и мотивисаност. Напротив, баш због мањег броја ђака професори су могли више да нам се посвете и да нас посаветују око радова. Ишли смо у Сентандреју да пронађемо инспирацију за наше радове и научимо нешто ново. Осталих дана колоније смо већи део провели у аули школе и креирали наше слике, слушали музику и уживали у доброј атмосфери. Поред озбиљног рада који смо уложили, имали смо и времена за додатне активности као што су одлазак у музеј лепих уметности, разгледање Трга хероја и парка Варошлигет и наравно незаобилазан обилазак до Будима“, рекла нам је Антонија.

Д. М.

Излећ њешћанских забавићћанаца

Један дан у биљној и животињској оази

Поводом Светског дана заштите животиња, наше Српско забавиште „Никола Тесла“ у Будимпешти обележило је овај дан одласком у Дунакеси, где су посетили научну стазу „Корњача“. Том приликом, најстарија предшколска група је, заједно са Марком Гажићем, управником Српског забавишта на Тргу ружа, и васпитачицама Мирјаном Ракић и Јеленом Вукмир, открила праву оазу биљног и животног света наомак града Дунакесија.

Цело подручје је покривено малим мостовима, са којих, када се прелазе, могу да се виде разне биљке, барске тако и шумске: трску, папрат, дрвеће и жбуње. Са њих се могло чути вред-

но куцкање детлића и цвркулт птица. Првобитна идеја одласка српских забавиштанаца и њихових васпитача у ову оазу била је да се види породица корњача. Нажалост, нисмо били те среће. Ово место је под заштитом државе. Наравно, ни на овом занимљивом и јединственом месту деца нису заборањена и запостањена. Тако у оквиру овог комплекса постоје и секције у којима наши најмлађи могу да се лепо забаве, а уједно и да се развијају кроз разне пењалице. Током целе године и кроз годишња доба ово дивно место вреди посетити, јер својом понудом увек изнова изненади путнике намернике.

Мирјана Ракић, васпитачица

Позив за предлажање кандидата за
**СВЕТОСАВСКУ НАГРАДУ И
ПОВЕЉУ САВА ТЕКЕЛИЈА 2024.**

Позивамо вас да дате своје предлоге за кандидате за добијање **Светосавске награде 2024.** У обзир долазе заслужни појединци или организације, који су својом дугогодишњом делатношћу знатно допринели очувању српства у Мађарској.

Такође вас позивамо да пошаљете своје предлоге за доделу награде **Повеља Саве Текелије 2024.** Ово признање се додељује појединцима или организацијама који су допринели очувању културних и верских добара Срба у Мађарској.

Према Правилнику ССМ о додељивању награда који се налази на веб-страници www.szerb.hu, предлоге са детаљним образложењем могу да

дају чланови Скупштине ССМ, месне српске народносне самоуправе, српске цивилне организације, институције ССМ и појединци, припадници српске заједнице. Предлози се достављају писменим путем на адресу Самоуправе Срба у Мађарској (Szerb Országos Önkormányzat, 1055 Budapest, Falk Miksa u. 3.), са назнаком „Предлог за Светосавску награду ССМ 2024“, односно „Предлог за Повељу Сава Текелија 2024“. Предлози се могу доставити и електронским путем, на адресу: ssm@t-online.hu.

Рок за приспеће ваших предлога је **15. новембар 2023.** године до 24.00 часова. Предлози који стигну после овога рока се неће разматрати, па вас зато молимо да своје предлоге пошаљете на време.

Самоуправа Срба у Мађарској
(тел: +36/ 1 331-5345; e-mail: ssm@t-online.hu)

Новосенђиванска Српска народносна самоуправа
срдечно вас позива на промоцију књије

„У СЛУЖБИ ЦРКВИ И НАРОДУ“
24. новембра 2023. од 18.00 часова

Свечана сала Локалне самоуправе
Новог Сентивана

Адреса: Главна улица бр. 7 (Fő utca 7)

У СЛУЖБИ ЦРКВИ И НАРОДУ
Az egyház és a nép szolgálatában

ПОЗИВНИЦА

СКРИВЕНИ ТАЛЕНТИ

Српска Самоуправа Нове Пеште
срдечно Вас позива

18. новембра у 18 сати

на танго вече коме ће претходити
разговор са уметником.

У програму наступају:

Јосип Бартуловић и Јохана Кулик

Адреса:

ÚJPESTI POLGÁR CENTRUM
Árpád út 66. 1046.

Улаз је слободан
али везан за регистрацију

USZNONK@GMAIL.COM

Храм Светиој великомученика Георгија
у Будимпешти

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА ЗА МЕСЕЦ НОВЕМБАР 2023.

19. 11. недеља – Света Литургија	10 ч.
20. 11. понедељак – Вечерње	16 ч.
21. 11. уторак – Сабор Светог Архангела Михаила – Аранђеловдан	
Света Литургија	10 ч.
25. 11. субота – Вечерње	16 ч.
26. 11. недеља – Света Литургија	10 ч.

**Јутрење се служи сваког дана у 8 ч.
Вечерње се служи суботом
и уочи празника у 18 ч.**

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СЕРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ♦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-Кфт) ♦ За издавача: Радојка Филиковић ♦ Главни и одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ♦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ♦ Фоторејторијер: Иван Јакшић ♦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Контакт: srpskenedeljenovine@gmail.com Web: www.snnovine.com ♦ Графички прелом листи: Тибор Фуксел ♦ За штампању: Szedéstűkőr Bt.: Ференц Ибош ♦ Текстуалне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ♦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ♦ HU ISSN 2061-0238

Свети Козма и Дамјан – Врачеви

Прве болнице при манастирима у средњовековној Србији биле су инспирисане хришћанском мисијом двојице светаца, браће лекара из III века, Козме и Дамјана. Од Господа су добили дар за исцељење разних болести и, пошто су га добили бесплатно, бесплатно су и лечили људе.

Свети Козма и Дамјан били су врачеве (лекари), рођени од незнабошца и мајке хришћанке. Отац је умро још док су били деца, па их је мајка подигла у хришћанском духу. Од Господа су добили дар за исцељење разних болести и, како су то добили бесплатно, бесплатно су и лечили именом Господа Исуса Христа, те су им људи дали име „бесребреници“, што значи бесплатни лекари.

Бог им је дао заповест која гласи: „Забадава сте добили, забадава и дајте“. Толико су били опрезни у бесплатном лечењу људи, да се Козма једном истински наљутио на Дамјана што је узео три јајета од жене коју су излечили, да је наредио да га после смрти не сахране крај брата Дамјана. Али, Дамјан је узео та три јајета не као награду, него због тога што га је жена заклела Светом Тројицом. Ипак, по њиховој смрти у месту Ферману, били су заједно сахрањени.

Празник Светог Козме и Дамјана – Врачеве, Српска православна црква молитвено слави 14. новембра по новом, а 1. новембра по старом календару.

У хришћанској традицији помиње се да је, после чуда учињеног над самим царем, када су га чудесно исце-

лили од тешке болести – он и сам изјавио своју веру у Исуса Христа и пустио браћу. И они су продужили да проповедају хришћанство и исцељују болеснике.

Због тога што су се прочули, позавидео им је на неки лекар, њихов негдашњи учитељ, и под изговором да беру лековите траве извео их у планину и побио камењем. Ови светитељи су убијени 284. године.

Прве болнице при манастирима у средњовековној Србији биле су инспирисане хришћанском мисијом двојице светаца, браће лекара из III века, Козме и Дамјана. Хришћанска црква (православна и католичка) слави три пара браће. Они се разликују по месту где су рођени. Детаљи из њихових живота се такође разликују.

Први пар браће рођен је у Егеју, у данашњој провинцији Киликији, између Турске и Сирије. Учили су медицину у Антиохији. Били су прозвани Анаргири или Бесребреници. Овај надимак су добили, јер нису наплаћивали своје услуге. Исус Христос њима је даривао моћ исцељења и рекао им: „Бадава добисте, бадава и лечите“. За време римског цара Диоклецијана (287. године) они су због проповедања хришћанства осуђени, мучени и обезглављени. По предању са њима су убијена и њихова млађа браћа Антимус, Леонтијус и Еупреријус. Овај пар се зове Арабљани и Српска православна црква их прославља 31. октобра.

Други пар браће су били синови Теодотије. Она је и сама постала светитељка. Отац им је био незнабожац. После његове смрти, као удовица Теодотија је васпитала своје синове у хришћанској вери. Рођени су и живели у Месопотамији. Овај пар браће се највише светкује у православљу. Умрли су природном смрћу у граду Ферману у Месопотамији. Прослављају се 14. новембра и познати су као Азијати.

Трећи пар браће живео је у Риму. Страдали су за време власти Аурелија Карина 284. године. Поменути император се разболео. Врат му је био

СВАЂА БРАЋЕ ЗБОГ ТРИ ЈАЈЕТА

Свети Јустин Поповић писао је о двојици светаца у „Житијима светих“. Једна од најинтересантнијих прича је о три јајета. Када је Дамјан излечио болесну Паладију, она га је заветовала Светим Духом да узме три јајета на поклон. Дамјан није могао да одбије и због тога је претрпео осуду од брата Козме. Касније се Господ јавио у сну Козми и рекао му да се измири са браћом. Овде можемо видети нововековну верзију свађе између браће, каква постоји у причи о Каину и Авељу из Старог завета.

УТИЦАЈ НА СРПСКУ МЕДИЦИНУ

Већина владарских титула и полува власти средњовековне српске државе под династијом Немањића, била је огледало византијске културе, уметности и традиције. Стога је логично да средњовековна медицина у Срба своје узоре тражи у свом моћном јужном суседу. Медицина се развила при најважнијим манастирима. Медицинска знања пренели су српски и византијски калуђери са Свете Горе, али и других светих места. Византијски монашки редови су на ходочашћима доносили знања. Најпознатије болнице су се развиле у Хиландару, Студеници, Пантократору, Дечанима, Светим Архангелима код Призрена.

укочен и глава окренута на супротну страну. Замоливши их за помоћ, браћа Козма и Дамјан су молитвом Господу излечили императора. Захваљивши им, император је прославио име Христово. Њихов учитељ, бејаше љубоморан на њихов успех, те их је позвао један дан да беру лековито биље. На превару их је одвојио и убио обојицу засебно. Ова браћа су позната под именом Римски и српска православна црква их прославља 14. јула.

У римокатоличкој традицији за римски пар браће је везана и једна легенда. Ова „златна легенда“ поменута је први пут 1275. године. По предању, један од верника је изгубио осећај у једној ноzi. Преноћио је у олтару оближње цркве, где су му се браћа Козма и Дамјан јавили у сну и оперисали му ногу. Операција се састојала од тога да му је нога ампутирана и стављена нова. По обзиром да је нова нога претходно скинута са једног мртвог човека црне пути, болесник је после операције имао једну белу и једну црну ногу. Прича се мењала током историје, па остаје нејасно да ли се догађај збио за време овоземаљског живота светаца или су се они јавили као бес-телесни духови. Источне (православне) цркве одбацују ову причу као измишљену.

Најстарији хагиографски рукопис о светим лекарима написан је у V веку и налази се у цркви Светог Теодосија Антиохијског близу Витлејема у Палестини. Наша најпознатија хагиографска икона датира из 1674. године коју је израдио мајстор Радул у Пећкој патријаршији. Посвећена је азијском пару из Месопота-

мије. То је велика икона са 16 сцена из живота светаца.

Свети владика Николај Велимировић је такође писао о овој двојици светаца. Најбољи фрескопис Козме и Дамјана види се у Високим Дечанима. У параклису цркве Светог Димитрија представљен је један пар светаца. Други пар се налази на фресци у припрати, а трећи на западном зиду наоса. Римски пар је представљен у свечаној одећи, арапски пар са турбанима, док је азијски пар скромно одевен.

Манастир Зочиште код Ораховца посвећен је овој двојици светаца. Козму и Дамјана помиње и богослов архимандрит Сергије у свом „Месецо-слову Истока“ из 1876. године.

Д. А.

ORGANIZATOR: SRPСКА SAMOLPRAVA 10. KVARTA

ALEKSANDAR PETROVIC

NEMANJA NIKOLIC

NEDA NIKOLIĆ TRIO

KONCERT

SUBOTA

25. NOVEMBAR 2023.

19:00

TÖKÖLYANUM / TEKELIJANUM

1053 BUDAPEST, VERES PÁLNÉ U. 17.

ULAZ SLOBODAN!

INFO: +36 20 523 12 91

SPRСКА SAMOLPRAVA 10. KVARTA

GAZPULO

VÁROŠE